

MIĘDZYRZECZ – ZAMEK PIASTOWSKI Z ZESPOŁEM DWORSKO-PARKOWYM 130. POMNIKIEM HISTORII

Posted on 19 listopada 2024



Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zamek piastowski z zespołem dworsko-parkowym w Międzyrzeczu został uznany za pomnik historii. Na prestiżowej liście najcenniejszych zabytków Polski znajduje się już 130 obiektów i założeń urbanistycznych. Rozporządzenie z 13 listopada 2024 r. weszło w życie dzisiaj.

Zamek piastowski

Zamek piastowski w Międzyrzeczu wraz z towarzyszącym mu założeniem dworsko-parkowym stanowi przykład dobrze zachowanego zespołu przestrzennego średniowiecznej twierdzy. Ze względu na przygraniczne położenie Międzyrzecza, jednego z najdalej na zachód wysuniętych grodów piastowskich, wzniesiony tu w XIV w. murowany zamek był w kolejnych stuleciach miejscem licznych walk o utrzymanie zachodnich granic I Rzeczypospolitej. Teren zamku i jego podgrodzia był także siedzibą regionalnej władzy administracyjnej: kasztelanii, a następnie starostwa niegrodowego. Funkcję starostów międzyrzeckich piastowały postaci ważne dla historii Polski, w tym hetmani wielcy koronni: Jan Zamoyski, Stanisław Żółkiewski oraz Stanisław Jabłonowski. Podkreśla to ponadregionalne znaczenie warowni w Międzyrzeczu w systemie obronnym I Rzeczypospolitej.

Zespół dworsko-parkowy

Zabytkowy zespół składa się z zamku usytuowanego na wyspie grodowej u ujścia rzeki Paklicy do rzeki Obry oraz nowożytnego założenia dworu starostów międzyrzeckich z parkiem na dawnym podgrodziu. Zamek wzniesiony został za czasów panowania króla Kazimierza Wielkiego, na miejscu wcześniejszego warownego grodu słowiańskiego datowanego na IX/X w.

Historia

Na istotną rolę Międzyrzecza jako ważnego ośrodka wojskowego, administracyjnego i religijnego w państwie pierwszych Piastów wskazują wzmianki w źródłach historycznych. W żywocie św. Wojciecha, tzw. *Pasji z Tegernsee* z początku XI w. Międzyrzecz wskazany jest jako miejsce pierwszego na ziemiach polskich klasztoru benedyktynów. Stąd wywodzić miało się Pięciu Braci Męczenników, mnichów benedyktyńskich zamordowanych podczas misji chrystianizacyjnej na terenach Polski w 1003 r. Biskup Thietmar z Merseburga opisuje wizytę w Międzyrzeczu cesarza Henryka II podczas wyprawy wojennej przeciwko Bolesławowi Chrobremu w 1005 r. Gród wymieniany jest także w średniowiecznych kronikach Gala Anonima i Jana z Czarnkowa.

Po drugiej wojnie światowej i powrocie miejscowości w granice Polski zespół stał się siedzibą założonego przez Alfa Kowalskiego muzeum, dokumentującego historię i kulturę polską na obszarze ziemi międzyrzeckiej. Zgromadzono w nim m.in. unikatową, najbogatszą w Polsce kolekcję portretów trumiennych. Dzięki prężnej działalności muzeum, pod którego opieką znalazł się teren zamku wraz z otoczeniem, zabytek pełnił w XX w. ważną rolę w odbudowywaniu tożsamości polskiej na tzw. ziemiach odzyskanych.

Lista pomników historii

Pomnik historii to jedna z pięciu form ochrony zabytków, opisana w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jest ona zarezerwowana dla zabytków nieruchomych o wyjątkowym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego Polski. Decyzję o nadaniu zabytkowi statusu pomnika historii podejmuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, po pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Ochrony Zabytków. Narodowy Instytut Dziedzictwa odpowiada za prowadzenie procedury oraz kwestie merytoryczne związane z uznaniem danego obiektu za pomnik historii.

Więcej o pomnikach historii można przeczytać tutaj - <https://nid.pl/pomniki-historii/>









Zamek piastowski z zespołem dworsko-parkowym, Międzyrzecz, fot. Maciej Jabłoński, F-11